coMiesięcznik

Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS - Październik 2026

Wnętrze Kościoła pw. św. Karola Boromeusza, Cmentarz Powązkowski, ul. Powązkowska 14, fot. ICOMOS

Szanowni Państwo

„coMiesięcznik” – biuletyn informacyjny PKN ICOMOS ma służyć realizacji priorytetowego zadania naszej organizacji jakim jest dostarczanie informacji na tematy konserwatorskie. „coMiesięcznik” jest skierowany do całego polskiego środowiska konserwatorskiego, rozpowszechniając bieżące informacje na temat wydarzeń i spraw związanych z ochroną zabytków. „coMiesięcznik” prezentuje informacje dostarczone przez członków PKN ICOMOS oraz środowisko konserwatorskie. Informacje mają formę krótkich notek, uporządkowanych w najprostszy sposób. Prosimy Państwa o przesyłania krótkich notek o wszelkich konferencjach, publikacjach i wydarzeniach, które mogą zainteresować środowisko konserwatorskie na adres:

biuletyn.pknicomos@gmail.com

Redakcją i oprawą graficzną biuletynu zajmuje się Pan Jakub Andrzejewski.

W imieniu Prezydium PKN ICOMOS
Bogusław Szmygin

Konferencja naukowa:
Zabytki najnowsze – definiowanie, selekcja, ochrona i konserwacja
Warszawa, Zamek Królewski, 30 listopada – 1 grudnia 2026

1. PROBLEMATYKA KONFERENCJI

Współczesne rozumienie zabytku – zarówno w wymiarze teoretycznym jaki i ustawowym – nie wiąże tego pojęcia z określonymi wymaganiami wiekowymi. Praktycznie każdy niewspółczesny obiekt może być uznany za zabytek, jeżeli społeczności lub służby konserwatorskie dostrzegają w nim wartości warte ochrony. Konieczne jest więc ustalenie kryteriów, które pozwolą wybrać spośród ogromnej liczby budowli powstałych w ostatnich dekadach te obiekty, które zasługują na ochronę poprzez nadanie im statusu zabytku.

W przeszłości zabytki wybierano z zamkniętych już okresów stylistycznych – można więc było podsumować dorobek całej formacji stylistycznej i wybrać obiekty najcenniejsze i najważniejsze. Ten mechanizm funkcjonował przez dwa stulecia, od kiedy istnieje zorganizowana ochrona zabytków. Współcześnie taka metoda selekcji nie ma zastosowania, ponieważ ustał proces radykalnej wymiany form budowania. Szeroko rozumiany modernizm powstał ponad 100 lat temu, ale jego formy i zasady nadal kształtują współczesną architekturę i urbanistykę. Dlatego bardzo trudno jest określić kryteria pozwalające na wybranie obiektów, których wartość uzasadnia ich wyłączenie z naturalnego procesu przekształceń – nadać status zabytków, poddać ochronie i konserwacji.

Oprócz określenia kryteriów pozwalających wskazać najnowsze zabytki trzeba też sformułować zasady ich ochrony i konserwacji. Mogą się one w pewnym zakresie różnić od stosowanych w zabytkach, w których zasadna jest pełna ochrona autentycznej formy i substancji. Tym bardziej, że zasady te powinny odpowiadać specyfice obiektów w grupach typologicznych - np. skali przestrzennej, powtarzalnym formom, masowym materiałom, zbudowanych w wielu egzemplarzach.
Suma sygnalizowanych problemów tworzy nowe wyzwania dla całego środowiska konserwatorskiego - służb konserwatorskich, badaczy, konserwatorów wykonujących prace przy obiektach oraz oczywiście dla samorządów, właścicieli i zarządców obiektów, które staja się najnowszymi zabytkami. Dlatego potrzeba jest aktualna refleksja i dyskusja na ten temat.

2. CELE I ZAKRES TEMATYCZNY KONFERENCJI

Celem konferencji Zabytki najnowsze – definiowanie, selekcja, ochrona i konserwacja jest wszechstronne przedyskutowanie problemu wyboru, ochrony, konserwacji i użytkowania zabytków najnowszych. Środowiskowa dyskusja będzie dotyczyła podstaw teoretycznych i doświadczeń praktycznych związanych z ochroną zabytków najnowszych.
Dla wypracowania wniosków ważne są opinie i doświadczenia wszystkich partnerów uczestniczących w ochronie i utrzymaniu tej grupy zabytków – m.in. służb konserwatorskich, naukowców, zarządców, samorządowców.

Konferencja będzie podzielona na 3 sesje tematyczne:

1. Definiowanie i selekcja zabytków najnowszych /teoria konserwatorska/
2. Metody i formy ochrony zabytków najnowszych /metodologia/
3. Problemy i wyzwania konserwacji zabytków najnowszych /praktyka/

Zapraszamy do przygotowania wystąpień dotyczących wszystkich aspektów związanych z ochroną zabytków najnowszych, zarówno z perspektywy teoretycznej jak i praktycznej. Wystąpienia powinny przedstawiać zarówno dobre rozwiązania, ale też problemy i wyzwania. Prezentacje mogą dotyczyć przedstawienia dobrych praktyk.

Autorzy referatów zostaną poinformowani o decyzji recenzentów do dnia 10 listopada 2026 r.
Materiały konferencyjne zostaną opublikowane w czasopiśmie naukowym „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego”.

sekretariat@icomos-poland.org

Komitet Organizacyjny
Konferencji PKN ICOMOS

Otwarte Wykłady semestr V – pierwszy wykład dostępny on-line

Wykład nr 17 - dr hab. Miron Urbaniak. prof. UWr pt. “Nowe życie wież ciśnień. Dobre i złe praktyki w rewitalizacji oraz adaptacji wież ciśnień do nowych funkcji”

Zapraszamy do zapoznania się z materiałem.

https://www.youtube.com/watch?v=v9XQ5Hz4Epc

KOMISJA ARCHITEKTURY MILITARNEJ

TWIERDZE: OD – NOWA,
DZIEDZICTWO - SPOŁECZNOŚĆ - TURYSTYKA
24 września 2026 r.

PODSUMOWANIE KONFERENCJI: KONKLUZJE I REKOMENDACJE

Konferencja o charakterze naukowym oraz porównawczo-wdrożeniowym dotyczyła wielkich zespołów fortyfikacji nowożytnych (XVIII-XX w.) w aspekcie ich współczesnej i przyszłej roli w rozwoju miast i regionów. Wydarzenie podzielone na część prezentacyjną oraz dyskusję panelową pozwoliło na przegląd i porównanie w syntetycznej formie doświadczeń i zamierzeń badaczy, zarządców oraz użytkowników dawnych twierdz i ich elementów funkcjonalnych (fortów, cytadel i innych zespołów postmilitarnych) w Polsce, Rumunii i Włoszech. W konferencji uczestniczyli również przedstawiciele Portugalii.

Na przykładach rewaloryzacji, adaptacji i inkulturacji zespołów fortecznych Krakowa, Przemyśla, Wenecji, Alba Iulii a także Torunia, Kostrzyna nad Odrą, Srebrnej Góry i miast związanych siecią „Forte Cultura" - rozwinięto w dyskusji panelowej zagadnienia:
- dziedzictwa militarnego jako przestrzeni pokoju,
- budowania wspólnoty w oparciu o oddawane społeczeństwu obiekty postmilitarne,
- traktowania twierdz jako osnowy, narzędzia i warunku tworzenia zrównoważonej, rozśrodkowanej i nowatorskiej turystyki kulturowej,
- wykorzystania krajobrazu warownego i jego aspektów przyrodniczych dla podnoszenia standardów życia oraz bezpieczeństwa mieszkańców miast, dawnych twierdz,
- międzynarodowej współpracy dla budowania marki dziedzictwa fortyfikacyjnego aż po aspiracje do Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO.

PODSUMOWANIE - KONKLUZJE – REKOMENDACJE

1. Dziedzictwo fortyfikacyjne - w tym Europy Środkowowschodniej - ma swoją specyfikę, wynikającą z historycznych, geograficznych, ekonomicznych i technicznych uwarunkowań. Stanowi unikatowe i nowatorskie laboratorium kierunków, metod i doświadczeń związanych z ich rewaloryzacją i adaptacją, zaś ich rezultaty wymagają badań, kodyfikowania, wymiany i promowania jako istotnych, dobrych

przykładów.

2. Rozproszone dziedzictwo fortyfikacyjne, w szczególności w dawnych wielkich twierdzach pierścieniowych, wymaga doskonalenia zintegrowanych, choć niezunifikowanych metod zarządzania, doradztwa, reprezentacji; łączących właścicieli i użytkowników państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych oraz podmiotów prywatnych.

3. Dawne zespoły fortyfikacyjne mają doniosłą, nie rozpoznaną jeszcze w całości i niewykorzystaną rolę w budowie nowej atrakcyjności miast i regionów, stanowiąc osnowę dla budowy bezpieczeństwa w wielu aspektach - od rezyliencji terytorialnej, kryzysów klimatycznych, po nadmierną presję urbanizacyjną i turystyczną.

4. Konieczne jest rozszerzanie ochrony zespołów fortyfikacyjnych jako ważnego składnika systemu terenów zieleni i systemu przyrodniczego miast, poza ochronę indywidualną poszczególnych budowli fortecznych oraz traktowanie dawnych twierdz jako złożonych systemów krajobrazowych i przyrodniczych. Konieczna jest ochrona historycznego krajobrazu warownego, integracja zespołów fortecznych z systemami terenów zieleni wysokiej oraz zielonych przestrzeni otwartych dla zachowania ciągłości powiązań ekologicznych w strukturach miejskich.

5. Warunkiem niezbędnym dla przestrzennej i strukturalnej rewaloryzacji zespołów fortyfikacyjnych jest budowanie, pielęgnowanie i rozwijanie wspólnot, stanowiących ich społeczną i organizacyjną otulinę - rodzaj „nowych, niemilitarnych załóg dawnych twierdz". Przyczyni się to do budowania odporności małych wspólnot lokalnych poprzez tworzenie trwałych sieci współpracy wokół adaptowanych dawnych budowli obronnych i realizacji w nich praktycznych funkcji społecznych. Jest to czynnik wzmacniający zdolność lokalnych społeczności do samoorganizacji i reagowania w sytuacjach kryzysowych.

6. Konieczna jest budowa i promocja atrakcyjności turystycznej dawnych budowli i zespołów obronnych poprzez wykorzystanie ich potencjału poznawczego, znaczenia emocjonalnego oraz położenia w eksponowanych, cennych przyrodniczo miejscach. Ich peryferyjność i rola rozproszonych ognisk atrakcyjności turystycznej jest szansą na decentralizację i racjonalizację ruchu turystycznego, stanowiącego ratunek dla przeciążonych centrów miast historycznych.

7. Należy zintensyfikować działania w celu podnoszenia statusu i marki dawnych twierdz - od ich systemowej ochrony prawnej przez uzyskiwanie nominacji do krajowych metod ochrony obszarowej po nominacje seryjne na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Autor: dr inż. arch. Krzysztof Wielgus

Konferencja „Dwa wieki kolei. Dziedzictwo i wyzwania”

Warszawa, 8 października 2026 r.

KONFERENCJA
„Dwa wieki kolei. Dziedzictwo i wyzwania”
Warszawa, 8 października 2026 r.

Ocena zabytkowej wartości mostów i wiaduktów kolejowych

dr hab. inż. Barbara Rymsza
PKN ICOMOS, Komisja Dziedzictwa Techniki

W dniu 8 października 2026 r. w Warszawie odbyła się konferencja „Dwa wieki kolei. Dziedzictwo i wyzwania”, której współorganizatorami były: Instytut Kolejnictwa, Polskie Koleje Państwowe S.A., Instytut Historii Nauki PAN. Konferencja została zorganizowana z okazji 200 lat kolei oraz 100 lat PKP.

Program konferencji obejmował referaty opisujące m.in. historię początków kolei, budowę kolei na ziemiach polskich w okresie zaborów i po odzyskaniu niepodległości w 1918 r., a także rozwój kolei w XX w. Kilka referatów dotyczyło wybitnych postaci kolejnictwa. Wiele uwagi poświęcono kolei wąskotorowej oraz architekturze dworców kolejowych, w tym pokazano przykłady m.in. ciekawych modernizacji zabytkowych dworców, którym dano „nowe życie”.

Barbara Rymsza (członek Komisji Dziedzictwa Techniki PKN ICOMOS) przedstawiła referat „Ocena zabytkowej wartości mostów i wiaduktów kolejowych”, (pdf prezentacji dołączono do niniejszej notatki). Konferencję zakończyła sesja, w której skoncentrowano się na tematyce dotyczącej przyszłości kolei, np. cyberbezpieczeństwu.

Link do prezentacji:

https://drive.google.com/file/d/15y-8keMydFrHyukQvQIj0qWc6-6XyYaQ/view?usp=sharing

Miron Urbaniak

Ostatni w Europie tor drogowy w lubuskim Kożuchowie

– unikatowy i autentyczny zabytek techniki drogowej z początku XX w.

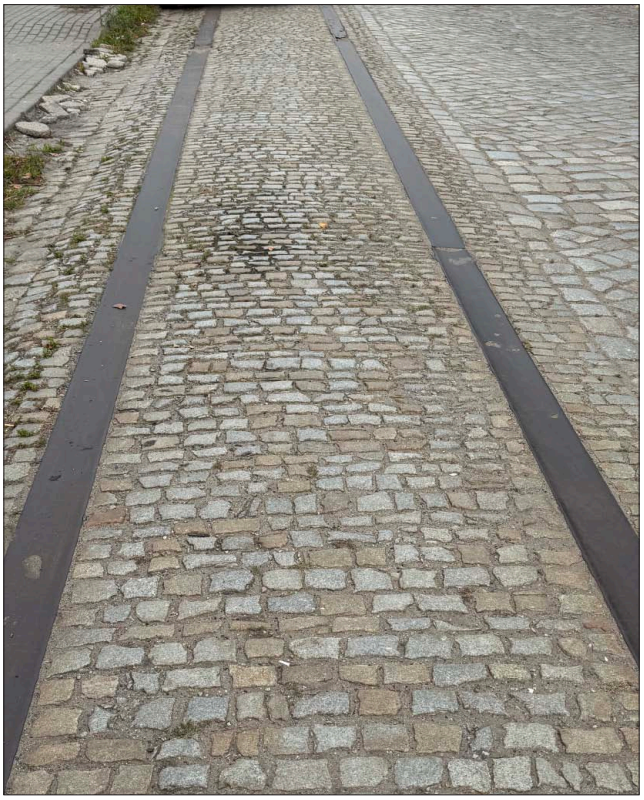

W Kożuchowie pod Zieloną Górą, w ciągu ul. Dworcowej, która wiedzie po stromiźnie z położonej w dole historycznej stacji kolejowej do usytuowanego wyżej miasta, przetrwał autentyczny i ostatni znany na ziemiach polskich oraz w Europie stalowy tor drogowy sprzed I wojny światowej. Liczący ok. 250 m odcinek toru prezentuje system opracowany i wdrożony do produkcji w pierwszej dekadzie XX w. przez Hutę Bismarcka w Królewskiej Hucie (późniejsza Huta Batory w Chorzowie). Służył on generalnie – analogicznie do tradycyjnego toru kolejowego – zmniejszeniu oporów przy toczeniu kół wozów konnych, a zatem ułatwiał transport towarów pojazdami po stromej drodze.

Po raz pierwszy tor drogowy pojawił się na kontynencie europejskim w latach 70. XIX w. w Hiszpanii, gdzie w ciągu żwirowej szosy o długości 3 km, z Walencji do Grao, ułożono stalowe szyny w formie płytkich i szerokich rynien, w których toczyły się koła wozów konnych. Dzięki wprowadzeniu takiej instalacji wydatnie spadły koszty utrzymania przedmiotowej drogi, zwłaszcza że dziennie przemierzało ją nawet 3200 zaprzężonych w konie wozów.

Poza Hiszpanią idea stosowania toru stalowego do usprawnienia transportu ciężkich wozów po kiepskich gościńcach i traktach, szczególnie na odcinkach dojazdowych do stacji kolejowych, znalazła najbardziej podatny grunt w Niemczech. Tam do 1901 r. odnotowano aż 85 km różnego typu i systemów torów drogowych. Najwięcej zbudowano ich w prowincji hanowerskiej, ale sporo ułożono także na terenie całego Śląska, gdzie powszechnie stosowano szyny walcowane systemu Huty Bismarcka (zwane też niekiedy od ich wielkiego orędownika – powiatowego mistrza budowlanego Puscha z Grotkowa – systemem Puscha). Profile szynowe tego typu zaczęły pojawiać się od 1898 r. na drogach, którymi przewożono ciężkimi wozami buraki, węgiel, rudę etc. Starszy system cechował się szerokością płaskiego toczyska dla kół rzędu 121 mm, a nowszy (zastosowany właśnie w Kożuchowie) – 150 mm. Profil szyny miał przekrój skrzynkowy, wysokość ok. 78 mm, a poszczególne szyny łączono ze sobą łubkami (podobnie do torów kolejowych) i osadzano na betonowym fundamencie. Przy czym, co szczególnie istotne, dzięki wprowadzeniu stalowego toru dla wozów, jezdnia drogowa w pasie ulicy z taką instalacją mogła posiadać słabszą i tańszą nawierzchnię.

W Kożuchowie na ul. Dworcowej do dziś przetrwał czytelny i zwarty odcinek toru drogowego wraz z odrębnymi materiałowo pasami jezdni. Można powiedzieć, że mamy tu do czynienia z podręcznikowym wręcz zastosowaniem toru drogowego, gdyż nawierzchnia w jego obrębie jest nieco gorsza jakościowo (drobniejsza i luźniej ułożona kostka) w stosunku do kładzionej regularnie większej kostki brukowej w sąsiednim pasie jezdni. Pomimo przeszło 100-letniej eksploatacji tor i nawierzchnia drogowa zachowały się w dobrym stanie technicznym, choć niektóre szyny uległy korozji względnie zostały zdemontowane (na dojeździe do posesji z magazynami towarowymi). Zdecydowana większość stanowi jednak widoczny, unikatowy i autentyczny w sferze konstrukcyjnej zabytek techniki drogowej z początku XX w., którego wartość jest dziś w zasadzie niemożliwa do oszacowania. Nie znamy bowiem w Polsce i Europie drugiego, porównywalnego oraz zachowanego w tak dobrym stanie i takiej długości toru drogowego.

A zatem jako Komisja Dziedzictwa Techniki PKN ICOMOS Polska, z pełnym przekonaniem popieramy wpis do rejestru zabytków ostatniego w Polsce toru drogowego, który przetrwał na ul. Dworcowej w Kożuchowie. Wniosek o wpis do rejestru zabytków tego bezprecedensowego w skali Europy zabytku techniki złożyło już do Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Narodowe Muzeum Techniki w Warszawie.

NAUKA I DYDAKTYKA O OCHRONIE ZABYTKÓW

Konferencja Jednostek Uczelnianych

Lublin, Politechnika Lubelska, 25–26.02.2027 r.

Wyższe uczelnie zajmują bardzo ważne miejsce w polskim systemie ochrony zabytków. Przede wszystkim są głównym miejscem badań służących ochronie i konserwacji zabytków. Kadra naukowa uczelni opracowuje dokumentacje i ekspertyzy dotyczące trudniejszych i nietypowych problemów związanych z ochroną zabytków. Pracownicy naukowi są autorami większości publikacji poświęconych ochronie i konserwacji zabytków, są też członkami wielu rad decydujących o problemach konserwatorskich. Wyższe uczelnie kształcą też kadry realizujące wszystkie działania w systemie ochrony zabytków – od działań organizacyjnych, administracyjnych i prawnych, poprzez prace badawcze, inwentaryzacyjne i projektowe, aż do wszystkich działań w praktycznej ochronie zabytków. Suma tych okoliczności sprawia, że poziom nauki i dydaktyki realizowanej przez uczelnie współkształtuje jakość ochrony zabytków w Polsce. NAUKA I DYDAKTYKA O OCHRONIE ZABYTKÓW KONFERENCJA JEDNOSTEK UCZELNIANYCH ORGANIZATORZY Katedra Konserwacji Zabytków, WBiA, Politechnika Lubelska Fundacja Rozwoju Politechniki Lubelskiej 25-26 LUTEGO 2027 Celem konferencji jest wymiana wiedzy, doświadczeń i wyników badań w obszarze nauki i dydaktyki pomiędzy przedstawicielami wyższych uczelni technicznych i uniwersytetów zajmujących się szeroko rozumianą ochroną i konserwacją zabytków. Do udziału w konferencji są zaproszeni przedstawiciele jednostek organizacyjnych (katedr, zakładów, instytutów), które w polskich uczelniach zajmują się ochroną i konserwacją zabytków. Celem konferencji jest nawiązanie kontaktów pomiędzy jednostkami i naukowcami, przedyskutowanie tematów i form potencjalnej współpracy.

Konferencja ma służyć prezentacji i wymianie doświadczeń obejmujących naukę i dydaktykę. Przedstawiciele uczelni będą mieli okazję przedstawić reprezentowane jednostki – kadrę, organizację, wyposażenie, kierunki badań. Będzie również możliwość przedstawienia najciekawszych programów badawczych realizowanych w jednostkach. Zakres tematyczny konferencji obejmuje pełen obszar zagadnień związanych z ochroną i konserwacja zabytków – badania, diagnostyka, dokumentacja (techniki cyfrowe), oceny techniczne, zagadnienia teoretyczne, prawne, zarządcze, finansowe, a także zagadnienia

związane z projektowaniem architektonicznym w obiektach zabytkowych. Przewidujemy prezentacje koncepcji nauczania zagadnień związanych z ochroną i konserwacją zabytków na poszczególnych uczelniach. Podczas konferencji planujemy spotkanie przedstawicieli polskich czasopism publikujących artykuły na temat ochrony i konserwacji zabytków. Rolę przedstawiciela czasopism i współorganizatora spotkania obejmą Wiadomości Konserwatorskie.

ORGANIZACJA KONFERENCJI

W ramach konferencji odbędą się trzy sesje tematyczne: Sesja I. Prezentacja jednostek zajmujących się ochroną i konserwacją zabytków w uczelniach wyższych. Sesja II. Dydaktyka w zakresie ochrony i konserwacji zabytków w polskich uczelniach Sesja III. Główne obszary badań w jednostkach zajmujących się ochroną i konserwacją zabytków

Pierwszy dzień konferencji będzie poświęcony prezentacji jednostek i wymianie doświadczeń z zakresu nauk i dydaktyki, drugi dzień będzie poświęcony prezentacji badań i projektów.

Szczegółowy program konferencji zostanie uzgodniony z uczestnikami po zebraniu deklaracji uczestnictwa.

Zgłoszenia udziału prosimy przesyłać do dn. 15 grudnia 2026 r. na adres e-mail:
m.trochonowicz@pollub.pl

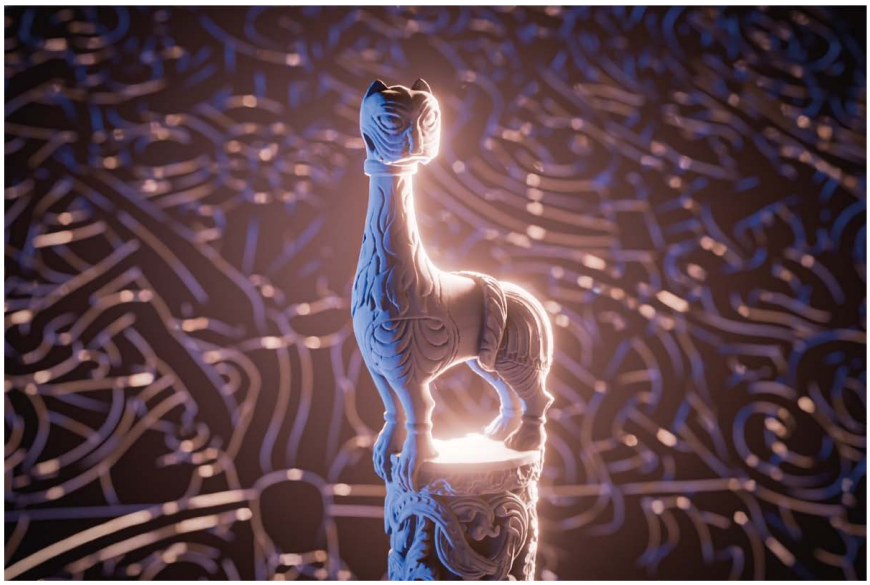
Zgłoszenia powinny zawierać nazwiska uczestników i afiliację. Informacji udziela: dr Maciej Trochonowicz – tel. 501593948, (81)5384412

Opłata konferencyjna wynosi 300 złotych brutto od osoby.

Opłata obejmuje: udział w konferencji, 2 obiady, kolację, przerwy kawowe, materiały konferencyjne.

Więcej informacji na stronie:
https://wbia.pollub.pl/wydzial/struktura-wydzialu/katedra-konserwacji-zabytkow/aktualnosci

Ruszyła rejestracja na Międzynarodową Konferencję ETHER 2026

Ruszyła rejestracja na 4. edycję Międzynarodowej Konferencji ETHER – Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo, która odbędzie się 17–18 listopada 2026 r. w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie. Wydarzenie poświęcone będzie wykorzystaniu nowych technologii w ochronie, badaniu, dokumentowaniu i udostępnianiu dziedzictwa kulturowego.

ETHER to międzynarodowe, interdyscyplinarne forum wymiany wiedzy i doświadczeń, które łączy przedstawicieli świata nauki, instytucji kultury, administracji publicznej, sektora kreatywnego oraz środowisk technologicznych. Tegoroczna edycja koncentruje się przede wszystkim na jakości danych cyfrowych oraz na tym, jak są one pozyskiwane, opracowywane, interpretowane i wykorzystywane w praktyce.

Podczas konferencji uczestnicy będą rozmawiać m.in. o tym, jakie dane o zabytkach dziś gromadzimy, jak je interpretujemy, czego możemy się dzięki nim dowiedzieć o przeszłości oraz jak odpowiedzialnie wykorzystywać je w przyszłości. Ważnym elementem wydarzenia będzie również międzynarodowa wymiana doświadczeń, prezentacja dobrych praktyk i rozwijanie współpracy pomiędzy ekspertami z różnych krajów i dyscyplin.

Tegoroczna identyfikacja graficzna konferencji dobrze oddaje ideę wydarzenia. Fragmenty Świątyni Wang, utrwalone w postaci precyzyjnego modelu cyfrowego, pokazują, jak historyczny obiekt może być dziś dokumentowany i poznawany przy użyciu współczesnych technologii. W ten sposób dawne rzemiosło spotyka się z cyfrową dokumentacją, a wiedza o dziedzictwie może być nie tylko zachowywana, ale również analizowana, interpretowana i udostępniana w nowych formach.

Organizatorem wydarzenia jest Narodowy Instytut Dziedzictwa, a współorganizatorem jest Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN.

Więcej informacji na stronie:
https://nid.pl/2026/10/09/rejestracja-ether-2026/

Rejestracja na warsztaty podczas Międzynarodowej Konferencji ETHER – Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo

Nowoczesne technologie zmieniają sposób, w jaki dokumentujemy, badamy, chronimy i promujemy dziedzictwo kulturowe. Jak wykorzystać ich potencjał w praktyce? Zarejestruj się na warsztaty towarzyszące Międzynarodowej Konferencji ETHER – Eternal Heritage / Wieczne Dziedzictwo, która odbędzie się 17–18 listopada 2026 r. w Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie.

Po raz czwarty spotkamy się nie tylko po to, żeby posłuchać o najnowszych osiągnięciach i aktualnych wyzwaniach związanych z wykorzystaniem technologii do ochrony zabytków, lecz także po to, by zdobyć praktyczne umiejętności w zakresie digitalizacji zabytków.
Zapraszamy do udziału w 6 warsztatach:

https://nid.pl/2026/10/28/ether2026-rejestracja-na-warsztaty/

Kongres „Granice dziedzictwa”

Warszawa, Instytut Polonika, 10-11.03.2027 r.

Czym są granice w kontekście dziedzictwa kulturowego? Jak chronić dziedzictwo na terenach, które zmieniły swoją przynależność państwową? Kto jest odpowiedzialny za dziedzictwo i jak tę odpowiedzialność kształtować? Czy mimo granic dziedzictwo może być wspólne? Czy ochrona dziedzictwa potrzebuje strategii? Tym zagadnieniom poświęcony będzie zainicjowany przez Instytut Polonika kongres „Granice dziedzictwa”, którego pierwsza edycja odbędzie się w dniach 10-11 marca 2027 r. w Warszawie.
Tematyka planowanego przez Instytut Polonika kongresu, koncentrowała się będzie wokół teoretycznych i praktycznych wyzwań związanych z ochroną i opieką nad materialnym dziedzictwem kulturowym, które na skutek zmian terytorialnych lub mobilności mecenasów, twórców czy wytworzonych przez nich dzieł, zmieniło swoją przynależność państwową.
Podczas dwóch dni obrad odbędzie się szereg dyskusji panelowych z udziałem przedstawicieli środowiska naukowego, administracji państwowej oraz trzeciego sektora, poświęconych pięciu zagadnieniom. Udział w wydarzeniu nie będzie wiązał się z opłatą za uczestnictwo.

Szczegóły programu kongresu oraz informacje o rejestracji już wkrótce.

Więcej informacji na stronie:

https://polonika.pl/co-nowego-/kongres-granice-dziedzictwa-

Konferencja jubileuszowa z okazji 70-lecia IKŚiO PAN
Warszawa, Pałac Staszica, 23.11.2026 r.

70 lat IKŚiO PAN Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych Polskiej Akademii Nauk

Konferencja z okazji jubileuszu 70-lecia IKŚiO PAN

23.11.2026, Pałac Staszica - Sala Lustrzana, Warszawa

9.00–9.05 Otwarcie konferencji – dr Jadwiga Iwaszczuk, Dyrektor Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych Polskiej Akademii Nauk

PANEL I **9:05–12:30**
Moderatorka: dr Zuzanna Wygnańska (IKŚiO PAN)

9:05–9:55 Wykład otwierający: prof. dr hab. Michał Gawlikowski (UW), *Skąd się wzięła polska archeologia śródziemnomorska*
9:55–10:20 dr Henryk Meyza (IKŚiO PAN), *Archeologia śródziemnomorska w Polsce a koncepcje F. Braudela*
10:20–10:45 dr Ewa Józefowicz (IKŚiO PAN), *Rzeka, która płynie we właściwą stronę: rola Nilu w Egipcie faraońskim*
10:45–11:05 Przerwa kawowa

11:05–12:30 Panel dyskusyjny „śródziemnomorski”
Czy „śródziemnomorze” jest przydatną kategorią badawczą?
Moderatorka: Agnieszka Lic (IKŚiO PAN)
Prelegenci: dr hab. Joanna Popielska-Grzybowska, prof. IKŚiO PAN; dr Paweł Nowakowski (UW); dr Karol Juchniewicz (IKŚiO PAN)
12:30–14:00 Przerwa obiadowa

PANEL II **14.00–17.35**
Moderatorka: dr Natalia Bahlawan

14:00–14:05 Otwarcie panelu
14:05–14:45 Wykład otwierający: dr Magdalena Pinker (MNW/UW), *Dekolonialna proweniencja? Badania pochodzenia zbiorów pozaeuropejskich a krytyka postkolonialna*
14:45–15:10 dr Małgorzata Wielińska-Soltwedel (IKŚIO PAN), *Heinrich Roth i jego Grammatica Brahmanica: ilustracja czy zaprzeczenie teorii Saida?*
15:10–15:35 dr Anetta Łyżwa-Piber (IKŚiO PAN), *Wyprawa naukowa jako narzędzie polityki kolonialnej. Dekonstrukcja pamiętnika W. J. Hardinga Kinga z wyprawy na Pustynię Libijską (lata 1909–1912) w kontekście teorii orientalizmu Edwarda Saida oraz postkolonialnej krytyki historyczno-archeologicznej*
15:35–16:00 dr Patrycja Kozieł-Nystrom (IKŚiO PAN), *Kto posiada przeszłość? Afrykańskie dziedzictwo kulturowe, orientalizm i Atlantyk jako przestrzeń produkcji wiedzy o Afryce*
16:00–16:20 Przerwa kawowa

16:20–17:35 Panel dyskusyjny „orientalistyczny” (badań nad kulturami Azji i Afryki)
Czy współczesna krytyka orientalistyki jest zasadna?
Moderator: dr hab. Michał Moch, prof. IKŚiO PAN
Prelegenci: dr hab. Marta Woźniak-Bobińska, prof. UŁ; prof. dr hab. Jerzy Zdanowski (UAFM); dr hab. Teodozja Rzeuska, prof. IKŚiO PAN; dr Natalia Bahlawan

Zadanie finansowane jest ze środków Ministra
Marcin Kulasek Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Patronat Honorowy
Marcin Kulasek Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Współpraca
Fundacja Umbra Orientis

http://www.iksiopan.pl/index.php/pl/na-skroty/1535-konferencja-jubileuszowa-z-okazji-70-lecia-iksio-pan

KONFERENCJE

Narada w sprawie społecznej opieki nad zabytkami

Warszawa, budynek HOP, przy ul. Chmielnej 132/134, 26.11.2026 r.

Jeśli jesteś osobą zaangażowaną w społeczną opiekę nad zabytkami lub zajmujesz się ochroną zabytków zawodowo i współpracujesz ze społecznikami, zapraszamy 26 listopada do Warszawy na dyskusję.
Narodowy Instytut Dziedzictwa wspólnie z Fundacją Stocznia organizują 26 listopada w Warszawie naradę w sprawie społecznej opieki nad zabytkami. Zapraszamy na warsztaty i dyskusję. Naszym celem jest zebranie opinii i opracowanie rekomendacji usprawniających współpracę różnych podmiotów. Narada to jedna z technik partycypacyjnych realizowanych przez Fundację Stocznia. Zdecydowaliśmy się na tą formę, by podkreślić otwartość na różne perspektywy i warsztatowy charakter spotkania.
W trakcie narady pracować będziemy w kilku obradujących równolegle grupach tematycznych, dyskusja będzie moderowana przez specjalistów od partycypacji społecznej z Fundacji Stocznia.

Podczas rozmów każda z grup omówi temat:

- modelu współpracy między służbami konserwatorskimi a społecznikami
- budowania sieci współpracy i komunikacji między społecznikami
- ochrony dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych
- szkoleń i poszerzania wiedzy społeczników i społeczniczek
- popularyzacji społecznej opieki nad zabytkami.

Wnioski z dyskusji stolikowych będą omawiane na forum. Chcemy oddać głos przedstawicielom i przedstawicielkom różnych grup, dać czas i warunki na merytoryczne rozmowy oraz zapewnić doświadczonych moderatorów i moderatorki dyskusji.
Narada jest częścią dłuższego procesu partycypacyjnego. Spotkanie w listopadzie poprzedza etap diagnostyczny w ramach którego przeprowadzone zostały wywiady badawcze, min. z przedstawicielami i przedstawicielkami służb konserwatorskich czy świata akademickiego. Odbyły się również wywiady z osobami społecznie zaangażowanymi w opiekę nad zabytkami. Podsumowaniem całości procesu będzie ogólnodostępny raport.
Do współpracy zaprosiliśmy Fundację Stocznia, która od ponad 15 lat tworzy i wspiera włączanie obywateli i obywatelek w decydowanie o sprawach publicznych oraz pomaga organizacjom i samorządom planować i realizować działania społeczne. Fundacja Stocznia rozwija i upowszechnia dobre praktyki, tworzy narzędzia ułatwiające działalność społeczną.

Więcej informacji na stronie NID:
https://nid.pl/2026/10/09/narada-soz/

10th International Research Conference on Humanities and Social Sciences (IRCHSS 2027)

16–17 March 2027

We are pleased to announce the 10th International Research Conference on Humanities and Social Sciences (IRCHSS 2027), organized by the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Sri Jayewardenepura. Marking a decade of academic excellence and global collaboration, IRCHSS 2027 will bring together researchers, academics, professionals, and scholars from Sri Lanka and around the world to share their research, exchange knowledge, and engage in interdisciplinary academic dialogue.

IRCHSS 2027 welcomes research contributions across a broad range of disciplines in the humanities and social sciences, including economic development and innovation, governance and public policy, education, migration and community development, digital society and artificial intelligence, gender and social justice, sociology, psychology, languages, culture, media, and other related areas.

The conference will also feature distinguished international keynote and plenary speakers and provide an opportunity for researchers to engage with a diverse academic community and contribute to discussions addressing contemporary social, economic, cultural, and technological challenges.
A Graduate Forum will also be held alongside IRCHSS 2027, providing postgraduate students with a dedicated platform for academic engagement and development.
We warmly invite you to submit your research and participate in IRCHSS 2027. We would also greatly appreciate it if you could share this Call for Papers with interested colleagues, researchers, postgraduate students, and members of your academic and professional networks.

More information:
https://irchss2027.sjp.ac.lk/

XVIII Spotkania architektury – Między ortodoksją a kreacją
INTEGRACJA STAREJ I NOWEJ ARCHITEKTURY –> PRZYSZŁOŚĆ PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH
Warszawa, Pawilon wystawienniczy SARP, ul. Foksal 2, 18 – 19 listopada 2026

XVIII Konferencja
KONSERWATORSKO
ARCHITEKTONICZNA

Jej hasło to: INTEGRACJA STAREJ I NOWEJ ARCHITEKTURY –> PRZYSZŁOŚĆ PRZESTRZENI SPOŁECZNYCH XVIII Spotkania architektury – Między ortodoksją a kreacją/ 18 – 19 listopada 2026

Po raz kolejny Konferencja stanie się miejscem prezentacji projektów i realizacji najwybitniejszych przykładów rewitalizacji obiektów zabytkowych, zarówno tych imponujących kubaturą jak i skromnością swojej skali. Problem skutecznego zespolenia martwej tkanki urbanistycznej z żywym organizmem miejskiego kontekstu staje się coraz bardziej istotny zarówno w wypadku waloryzacji zespołów zabytkowych w czynnej, dominującej tkance miejskiej jak i dużych zespołów poprzemysłowych przywracanych do nowych funkcji miejskich w sytuacji braku odpowiedniego otoczenia miejskiego i kontekstu architektonicznego.
Zapraszamy wszystkich architektów, urbanistów, architektów krajobrazu, konserwatorów i urzędników. Patronat nad wydarzeniem objęła Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie i mamy nadzieję, że również w tym roku Konferencja odbędzie się pod patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Zapraszamy / w dniach 18 -19 listopada 2026 roku do udziału w otwartym spotkaniu i swobodnej dyskusji w Pawilonie wystawienniczym SARP, przy ul. Foksal 2 w Warszawie.
Zgłoszenie udziału należy nadsyłać mailowo na adres: konferencje.trygon@gmail.com

Organizatorami Konferencji są:
Stowarzyszenie Architektów Polskich SARP
Narodowy Instytut Architektury i Urbanistyki
Agencja Autorska TRYGON
Oddział Warszawski SARP

The Acanthus Prize

We are pleased to invite you to apply for the second edition of the Acanthus Prize, organised by the European Route of Historic Gardens.

The Prize recognises outstanding initiatives in the preservation, restoration and promotion of historic gardens, while highlighting their cultural and ecological value. Applications are welcome in eight categories, including research, conservation and sustainable management, education, tourism, education, media, innovation, and initiatives by young professionals and students.

The call for submissions is open from 1 October to 31 December 2026.

We warmly encourage you to submit your initiative and to share this invitation with interested individuals, institutions and organisations from Member States of the Council of Europe.

Detailed eligibility criteria, category descriptions and application guidance are available in the official Resolution on the Rules Governing the Acanthus Prize.

For questions concerning eligibility, categories or the submission procedure, please contact: scientificcommittee@europeanhistoricgardens.eu

More information:

https://www.europeanhistoricgardens.eu/en/the-acanthus-prize

Modernizm, urbanistyka i przyszłość miasta

Wpis Modernistycznego Centrum Gdyni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO jest efektem wieloletnich przygotowań, pracy specjalistów i konsekwentnego podejścia do ochrony miejskiej przestrzeni. O drodze do tego sukcesu, znaczeniu planowania urbanistycznego i wyzwaniach, jakie przynosi międzynarodowe wyróżnienie, rozmawiano podczas drugiego dnia Gdyńskiej Konferencji Urbanistycznej „Sto lat miasta z morza i marzeń".

W sesji poświęconej gdyńskiemu modernizmowi wystąpili m.in. prof. Maria Jolanta Sołtysik, architekt, historyk architektury, Celina Łozowska, kierownik Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków oraz dr Robert Hirsch, miejski konserwator zabytków w Gdyni.

Wpis Modernistycznego Centrum Gdyni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, ogłoszony w lipcu 2026 roku w południowokoreańskim Busan, był zwieńczeniem wieloletnich starań rozpoczętych w 2019 roku. Jak wyjaśniała Celina Łozowska, wyjątkowa wartość Gdyni wynika z pionierskiego, międzywojennego założenia urbanistycznego, łączącego tradycyjny układ ulic i kwartałów z modernistycznymi rozwiązaniami poprawiającymi dostęp do światła, zieleni i zdrowych warunków mieszkaniowych.

Tematyka drugiego dnia konferencji wykraczała poza ochronę modernizmu. Uczestnicy rozmawiali również o tożsamości miejsc w obliczu kryzysu klimatycznego, lokalności i odpowiedzialnego projektowania. Architekt miasta Gdyni Paulina Szewczyk przedstawiła wystąpienie „Miękka siła Architekta Miasta. Nieformalne narzędzia kreowania przestrzeni miejskiej". W programie znalazła się także rozmowa o relacjach między morzem, miastem i portem oraz o kształtowaniu nadmorskiego krajobrazu przyszłości.

Organizatorem pierwszej Gdyńskiej Konferencji Urbanistycznej było miasto Gdynia oraz Agencja Rozwoju Gdyni.

Informacje ze strony:

https://www.gdynia.pl/mieszkaniec/co-nowego,2774/modernizm-urbanistyka-i-przyszlosc-miasta-drugi-dzien-konferencji-w-gdyni,599248

oraz:

https://www.gdynia.pl/mieszkaniec/co-nowego,2774/sto-lat-gdyni-i-pytania-o-przyszlosc-przed-nami-konferencja-urbanistyczna,599138

Gdyńskie Warsztaty Konserwatorskie 2026

- czyli Biuro MKZ w Gdyni dzieli się doświadczeniami

W piątek, 23 października 2026 r. w Centrum Modernizmu w Gdyni odbyły się pierwsze Gdyńskie Warsztaty Konserwatorskie, zorganizowane przez Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków.

Głównym celem warsztatów było stworzenie przestrzeni do wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy specjalistami zajmującymi się ochroną, zachowaniem oraz konserwacją dziedzictwa modernizmu. Wielu konserwatorów wyrażało duże zainteresowanie doświadczeniami Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gdyni w zakresie ochrony architektury modernistycznej i to zainteresowanie potwierdziło się na etapie zapisów na wydarzenie. Swój udział zgłosiło 50 osób, reprezentujących głównie samorządowe i wojewódzkie urzędy konserwatorskie oraz biura architektów miast. Wśród uczestników znaleźli się przedstawiciele wielu zabytkowych miast m.in. Torunia, Gdańska, Włocławka, Łodzi, Koszalina, Bydgoszczy i Warszawy.

Duża liczba zgłoszeń oraz znaczne zainteresowanie wydarzeniem pokazują, że bardzo potrzebna jest taka wymiana doświadczeń poświęconych ochronie architektury modernistycznej oraz praktycznym działaniom konserwatorskim podejmowanym przy budynkach z tego okresu.

Spotkanie było jednodniowe, ale podzielono je na kilka części. W pierwszej części Robert Hirsch, Miejski Konserwator Zabytków, Celina Łozowska, kierownik Biura MKZ i Luiza Skrzypkowska z Biura MKZ, przedstawili prezentacje na temat systemu i działań konserwatorskich w Gdyni. Następnie omówiono eksponaty – próbki materiałów ze zbioru Biura MKZ w Gdyni, wybrane na potrzeby wydarzenia przez Marię Hotel i Karola Łątkowskiego z Biura MKZ. Uczestnicy warsztatów mieli okazję zapoznać się z prezentowanymi materiałami, ich właściwościami, technikami wykonania oraz typowymi problemami związanymi z ich zachowaniem i odtwarzaniem in situ. Przedstawiono m.in. fragmenty oryginalnych wypraw elewacyjnych z lat 30. XX w. oraz współczesne próbki materiałowe, które do nich nawiązywały. W trzeciej części programu wydarzenia zaprezentowano w terenie wybrane problemy i efekty prac konserwatorskich przy czterech budynkach modernistycznych.

Na zakończenie uczestnicy mogli zapoznać się z czasową wystawą pod nazwą „Od drzwi do drzwi: historyczna stolarka Gdyni", podczas oprowadzania kuratorskiego poprowadzonego przez Radka Radziejewskiego. Na wystawie prezentowane są zachowane historyczne drzwi z gdyńskich kamienic, w tym ich detale takie jak klamki, okucia i różne rodzaje szkła.

Spotkanie w Gdyni zostało zorganizowane przez zespół Biura MKZ przy wsparciu Miejskiej Informacji Turystycznej, Wydziału Administracyjnego UM oraz Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej. Warsztaty towarzyszyły „Gdyńskiej Konferencji Urbanistycznej. Sto lat miasta z marzeń", która odbywała się w Gdyni w dniach 21-22 października br.

Szkolenie online „Audyt krajobrazowy. Znaczenie dla procesu rewitalizacji”

Narodowy Instytut Dziedzictwa zaprasza przedstawicieli JST do udziału w bezpłatnym szkoleniu online zatytułowanym „Audyt krajobrazowy. Znaczenie dla procesu rewitalizacji”. W ramach wydarzenia podejmiemy problematykę relacji pomiędzy audytem krajobrazowym a procesem rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem potencjału i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Osią szkolenia, które poprowadzi dr hab. Aleksandra Jadach-Sepioło – badaczka i ekspertka Instytutu Rozwoju Miasta i Regionów oraz Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, będą krajobrazy priorytetowe pokrywające się w całości lub części z obszarami zdegradowanymi i obszarami rewitalizacji. Na przykładach z różnych województw porównamy historyczne centra, dzielnice robotnicze i poprzemysłowe, zespoły portowe, nadrzeczne, forteczne, sakralne i rezydencjonalne. Zestawimy ustalenia audytów z diagnozami i przedsięwzięciami gminnych programów rewitalizacji. Sprawdzimy, kiedy remont, nowa funkcja, urządzenie nabrzeża, poprawa dostępności lub rozwój turystyki wzmacniają krajobraz, a kiedy – mimo dobrych intencji – osłabiają jego autentyzm, panoramę, osie kompozycyjne, relacje z wodą i zielenią albo społeczne znaczenie miejsca.

Rozważania będą oparte na mapach, analizach widokowych, przekrojach, macierzach zgodności i wariantowych wizualizacjach scenariuszy korzystnych oraz konfliktowych. Uczestnicy poznają praktyczny sposób czytania kart audytu i oceny projektów GPR: od nazwania wartości, przez identyfikację zagrożenia i dowodu, po dobór warunków realizacji, instrumentów planistycznych oraz mierników monitorowania.

Ważnym wątkiem będzie również relacja audytu z planem ogólnym, miejscowymi planami, ochroną zabytków, ochroną przyrody i decyzjami inwestycyjnymi. Nie będziemy szukać jednego uniwersalnego modelu odnowy. Zamiast tego pokażemy, dlaczego podobne przedsięwzięcia mogą przynosić odmienne skutki w krajobrazie skarpy rzecznej, zwartej starówki, osiedla patronackiego czy założenia pałacowo-parkowego. Każdy przypadek stanie się krótkim ćwiczeniem odpowiedzialnego wyboru i okazją do dyskusji, co chronić bezwzględnie, gdzie dopuścić zmianę, a gdzie potrzebny jest wariant, etapowanie lub dodatkowe wcześniejsze rozpoznanie terenowe.

Szkolenie jest adresowane do przedstawicieli samorządów, zespołów rewitalizacji, planistów, służb konserwatorskich, projektantów i wszystkich osób, które chcą prowadzić odnowę miejsc bez utraty tego, co stanowi o ich rozpoznawalności i trwałej wartości.

Więcej informacji na stronie:
https://nid.pl/2026/10/27/szkolenie-audyt-krajobrazowy/

VII spotkanie z cyklu “Skarpa Warszawska - monument historii i natury”

Warszawa, Ogród Botaniczny UW, Aleje Ujazdowskie 4.

Biuro Ochrony Środowiska Urzędu m.st. Warszawy prowadzi cykl spotkań nt. „Skarpa Warszawska - monument historii i natury”. Na spotkaniach tych wymieniamy się informacjami na temat projektów planowanych lub realizowanych związanych ze Skarpą Warszawską oraz zastanawiamy się jak je ze sobą powiązać i uzyskać efekt synergii, a w konsekwencji, w jaki sposób udostępnić tę przestrzeń mieszkańcom.

9.00 – 9.10 - Magdalena Młochowska – Zastępca Prezydenta m.st. Warszawy
Otwarcie spotkania / powitanie gości

9.10 – 9.35 - prof. dr hab. Marcin Zych – Dyrektor Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego
Temat: Skarpa Warszawska - miejsce idealne na ogrody botaniczne?
9.35 – 9.55 - dr hab. Dagny Krauze-Gryz profesor uczelni – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
Temat: Znaczenie Skarpy Warszawskiej dla dziko żyjących ssaków.

9.55 – 10.10 - Przerwa

10.10 – 10.20 - Anna Łazar – Dyrektorka Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski
Temat: Słowo wstępu.
10.20 – 11.10 - Michał Sikorski – Pracownia Architektoniczna TŁO
Temat: Masterplan otoczenia Zamku Ujazdowskiego.
11.10 – 11.35 - Wojciech Januszczyk – Katolicki Uniwersytet Lubelski, Katedra Kształtowania i Projektowania Krajobrazu, Arboretum Bolestraszyce
Temat: Projekt Jednego Elementu, „Galeria w Chaszczach i Krzakach” jako element ochrony walorów przyrodniczych. Czy na skarpie Warszawskiej są na nią miejsca?

11.35 – 11.50 - Przerwa

11.50 – 12.15 - Jakub Paradowski – Przewodnik PTTK po Warszawie
Temat: Najdłuższa górka w Warszawie.
12.15 – 12.40 - prof. dr hab. Marta Wrzosek – Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego
Temat: Buk Batko i grzyby.

12.40 - 13.00 - Dyskusja i podsumowanie

W trosce o wygodę wszystkich uczestników spotkania, prosimy o poinformowanie nas o ewentualnych potrzebach specjalnych.
Kontakt – Ewelina Wiącek-Piechowicz, tel. 22 443 25 31.
ewiacek@um.warszawa.pl

World Heritage USA / ICOMOS-USA
Applications Open for 2027 International Exchange Program

Since 1984, the United States Committee of the International Council on Monuments and Sites (ICOMOS--USA) International Exchange Program (IEP) has worked with partners around the world to provide hands--on training opportunities for emerging cultural heritage professionals. The IEP sends participants from the United States to internship placements abroad and welcomes international participants to placements in the United States in order to expose the next generation of heritage professionals to global best practices of historic preservation and heritage conservation. This one of a kind cultural heritage internship is organized and administered by World Heritage USA in support of ICOMOS-USA. We invite applications from potential interns and hosts. More information be found at the below links:

Interns - Application for a graduate student or emerging professional interested in strengthening professional heritage skills while gaining international experience:
https://worldheritageusa.org/internship/information-for-interns/

Host Organizations - Application for a heritage organization willing to provide an intern with hands-on training in historic preservation or heritage conservation:
https://worldheritageusa.org/internship/information-for-hosts/

In addition to strengthening professional skills, the IEP fosters lifelong relationships between interns and their host organizations, creating a global network of heritage professionals. These connections have resulted in continued collaboration between people, communities, and organizations on heritage projects around the world. For more information about the IEP, how to apply, and application deadlines, visit:
https://worldheritageusa.org/internship/

Please contact Programs Coordinator Janice Harrington at programs@WorldHeritageUSA.org if you have any questions.

Applications for the 2027 IEP are due by 11:59pm on January 1st to allow adequate time for matching interns to projects. We look forward to reviewing your applications in the coming months!

„Nasze Dziedzictwo – TAK! / Unser Erbe – JA!”

Warsztaty dla młodych badaczy, Gdańsk, 12–13 listopada 2026 r.

W imieniu organizatorów zapraszam

Im Namen der Veranstalter lade ich Sie herzlich ein

Członków PKN ICOMOS

na polsko-niemieckie sympozjum naukowe
zum deutsch-polnischen wissenschaftlichen Symposium

„NASZE DZIEDZICTWO – TAK! / UNSER ERBE – JA!”

Gdańsk, 12–13 listopada 2026 r.
Danzig, 12.–13. November 2026

Miejsce: Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
Veranstaltungsort: Museum des Zweiten Weltkriegs in Danzig

12 listopada 2026 r. – warsztaty dla młodych badaczy
12. November 2026 – WORKSHOP für Nachwuchswissenschaftler

13 listopada 2026 r. – obrady sympozjum
13. November 2026 – Symposiums

Z wyrazami szacunku i nadzieją na osobiste spotkanie.
Mit herzlichen Grüßen und in der Hoffnung
auf ein persönliches Kennenlernen.

w imieniu Organizatorów
Magdalena Michalik
koordynatorka sympozjum

Organizatorzy: / Die Organisatoren:

Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
– Dariusz Chmielewski

Proboszcz Bazyliki Mariackiej w Gdańsku
– ks. Prałat Ireneusz Bradtke,

Stowarzyszenie Pielęgnowania Tradycji Bractw Dworu Artusa
– prezes Janusz Jaśkiewicz

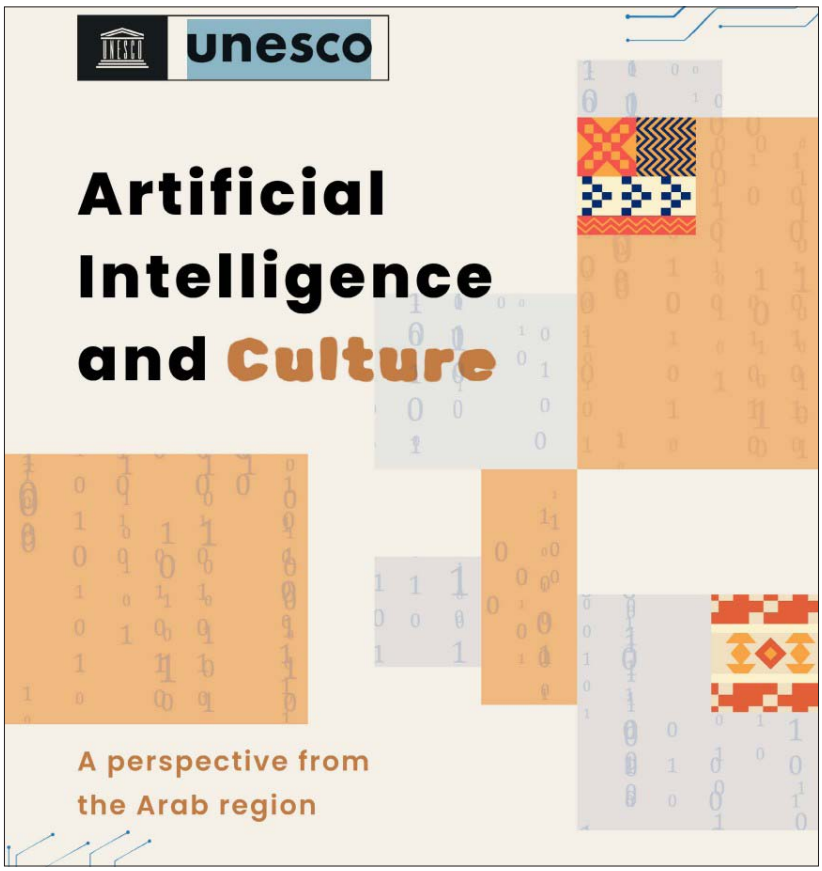
Verein der Freunde der Stiftung „Kulturgut hansischer Städte” e.V.
– Vorsitzender des Vorstands André Esperling

Nestor gdańskich wojewódzkich konserwatorów zabytków
– Mirosław Zeidler

https://bazylikamariacka.gdansk.pl/warsztaty-dla-mlodych-badaczy/

UNESDOC Digital Library

Artificial Intelligence and Culture: A perspective from the Arab region

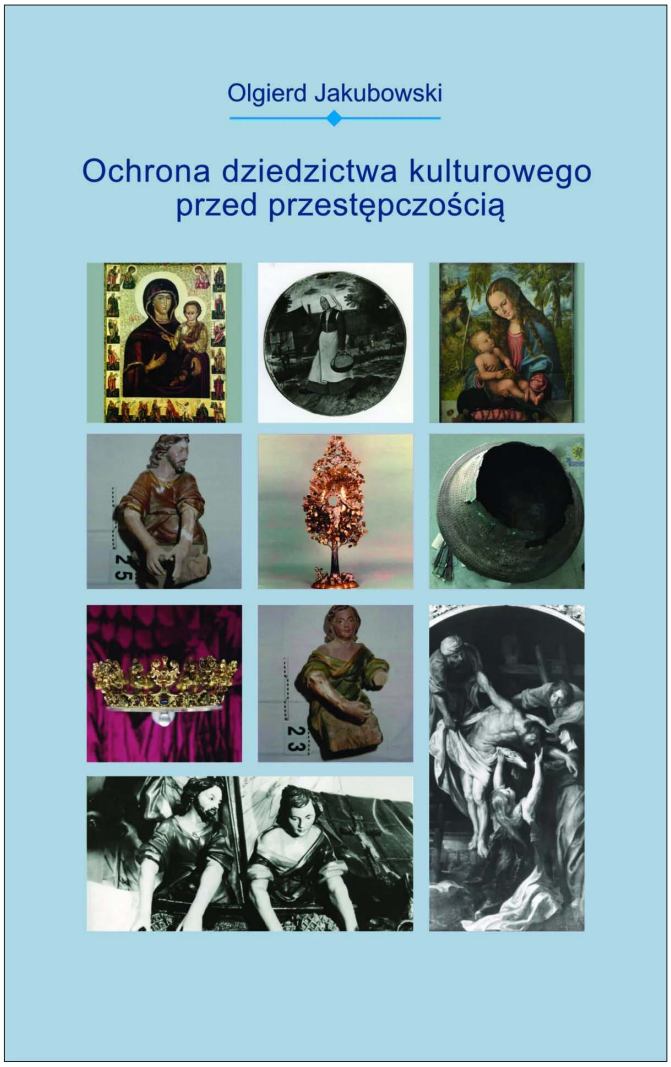

Insights from Arab States on rethinking Artificial Intelligence in the cultural landscape.

As Artificial Intelligence (AI) rapidly reshapes cultural production and heritage management, new questions emerge about creativity, ethics, governance and cultural rights in the digital age.This innovative tool is transforming cultural heritage and the creative industries, while exposing the ethical, legal and epistemological challenges that accompany its growing use. With a particular focus on the Arab region, this publication explores concrete applications of AI across six cultural domains: documentary heritage, intangible cultural heritage, underwater cultural heritage, World Heritage, cultural and creative industries and culture in emergencies. More than a purely technical tool, AI has a wide-spanning impact on authorship, data ownership, cultural diversity and institutional responsibility. The publication highlights both the opportunities offered by this transformation – such as enhanced documentation, monitoring, accessibility and innovation – and the risks of bias, cultural homogenization and the erosion of human agency if ethical safeguards are not in place. Anchored in UNESCO's normative frameworks on culture and its Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence, this collective and multidisciplinary publication calls for a human-centred approach to digital transformation, in which technological innovation supports cultural diversity, creativity and memory.

https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000399436

Ochrona dziedzictwa kulturowego przed przestępczością
Olgierd Jakubowski

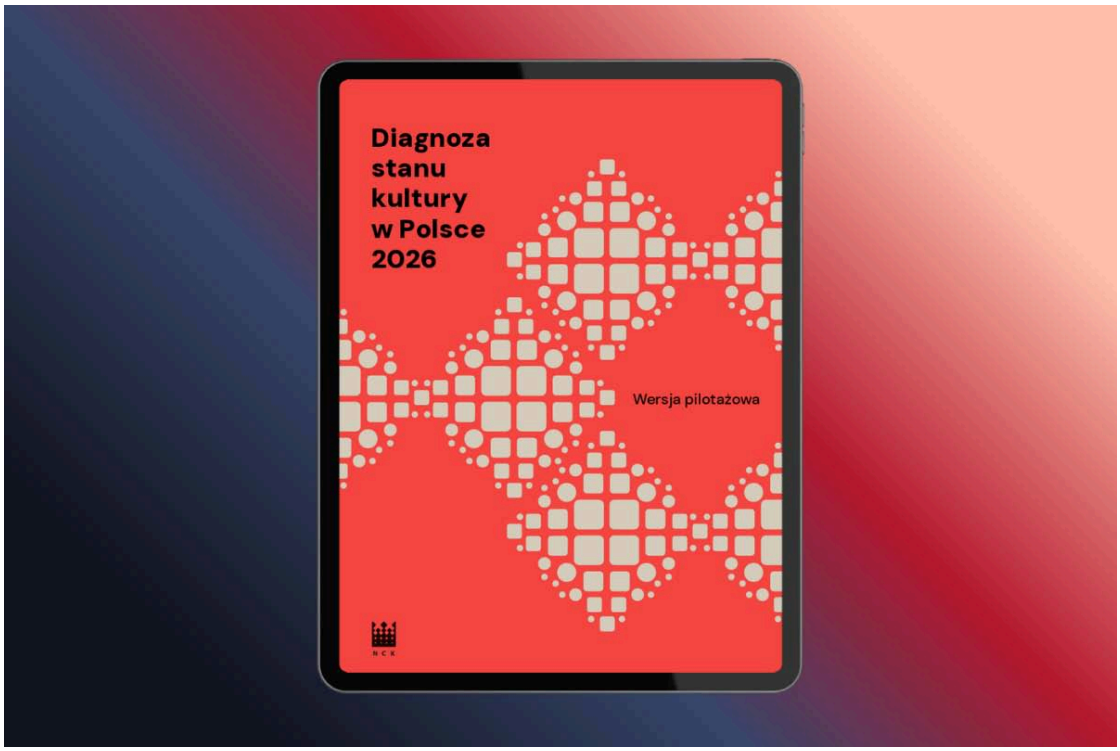
„Książka stanowi niemalże pełne kompendium wiedzy na temat ochrony dziedzictwa kulturowego przed przestępczością w prawie i praktyce polskiej. Może być przydatna dla funkcjonariuszy organów państwowych i pracowników organizacji. Może być interesująca dla każdego czytelnika. Powinna stanowić obowiązkową lekturę dla polskiego ustawodawcy”.
Z recenzji prof. dr hab. Katarzyny Laskowskiej

„Autor starał się nie pominąć żadnego ważnego aspektu ochrony dóbr kultury za pomocą norm prawa administracyjnego i prawa cywilnego oraz walki z przestępczością przeciwko dziedzictwu kultury. Omawia je z wielkim znawstwem, wykazując świetną znajomość literatury, polskiego i międzynarodowego porządku prawnego oraz jego historii”. Z recenzji prof. dr. hab. Stanisława Waltosia

„Książkę Olgierda Jakubowskiego należy szczególnie cenić, gdyż oprócz walorów teoretycznonaukowych zawiera ona wiele przemyśleń autora, które z powodzeniem mogą być wykorzystywane także w praktyce, i to nie tylko typowego stosowania prawa, np. przez organy ścigania, ale też w toku jego tworzenia, czyli procesu legislacyjnego (w tym w opracowaniu OSR – oceny skutków regulacji)”.
Z recenzji dr hab. Wojciecha Szafrańskiego, prof. UAM

https://wydawnictwo.ug.edu.pl/produkt/ochrona-dziedzictwa-kulturowego-przed-przestepczoscia/

Jakiej kultury potrzebuje Polska? Pilotażowa „Diagnoza stanu kultury w Polsce 2026”

Narodowe Centrum Kultury, we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Głównym Urzędem Statystycznym oraz państwowymi i branżowymi instytucjami kultury, opublikowało pilotażową wersję raportu „Diagnoza stanu kultury w Polsce 2026”. Dokument przedstawia aktualny obraz polskiego sektora kultury, jego potencjał społeczny i gospodarczy, a także najważniejsze wyzwania prawne i organizacyjne. W przygotowaniu raportu uczestniczyli również eksperci Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Raport powstał w ramach działalności Narodowego Obserwatorium Kultury na potrzeby prac nad strategicznymi kierunkami polityki kulturalnej państwa. Po raz pierwszy w jednym opracowaniu zebrano i połączono dane, którymi dysponują wyspecjalizowane instytucje kultury. Analizy obejmują muzealnictwo, teatr, muzykę, rynek książki, dziedzictwo kulturowe, kino, sztuki wizualne, taniec, przemysły kreatywne oraz obecność polskiej kultury za granicą.

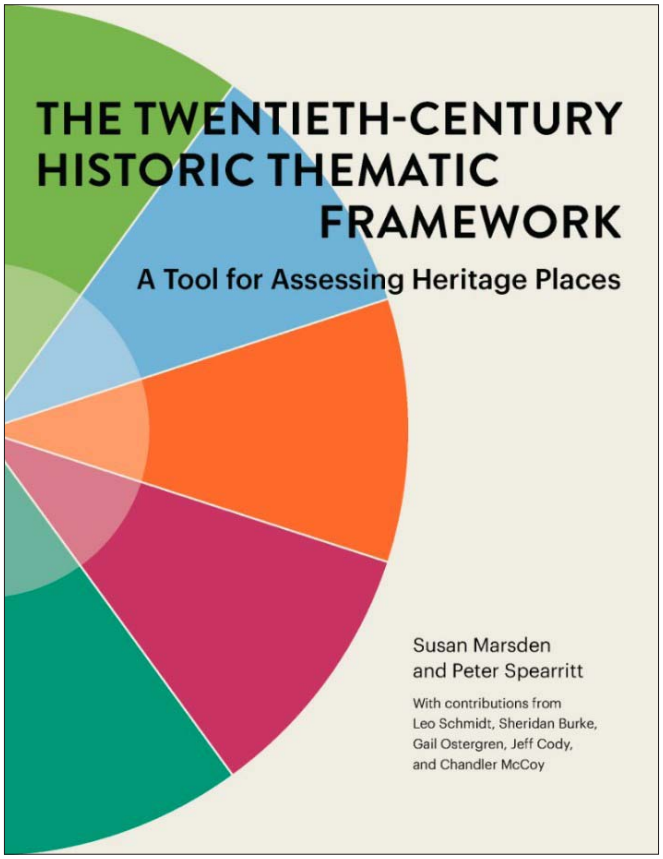
Jednym z najważniejszych wniosków przedstawionych w raporcie jest zmiana sposobu ujmowania kultury w państwowych dokumentach strategicznych, w tym w Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Kultura nie jest w nich traktowana wyłącznie jako odrębny sektor. Jej znaczenie rozpatrywane jest także w kontekście budowania spójności społecznej, jakości życia, poczucia tożsamości oraz odporności na kryzysy.

Więcej informacji na stronie:
https://nid.pl/2026/10/29/diagnoza-stanu-kultury-w-polsce/

Publikacja dostępna na stronie:
https://nid.pl/wp-content/uploads/2026/10/diagnoza-stanu-kultury-2026_wersja-pilotazowa.pdf

The Twentieth-Century Historic Thematic Framework
A Tool for Assessing Heritage Places (2021)

Susan Marsden and Peter Spearritt

The Twentieth-Century Historic Thematic Framework: A Tool for Assessing Heritage Places promotes broad thinking about the historical processes that have contributed to the twentieth-century built environment worldwide. It identifies and analyzes the principal social, technological, political, and economic drivers that have shaped the buildings, cities, industries, and landscapes of the twentieth century, emphasizing global forces, trends, and phenomena that have shaped the built environment.

The Framework uses ten succinct themes to organize and define history, helping to identify heritage sites and place them in context. For quick reference, these ten interconnected themes are presented in the one-page Theme Diagram.

More information:
https://www.getty.edu/publications-reports/item/2K7M47

PDF:
https://media.getty.edu/Text/3105fbcc-ead9-5aba-a4e6-bf2b2fe295f2.pdf

PUBLIKACJE

CAA Poland - nowe przepisy o poszukiwaniu zabytków

Od stycznia 2027 r. mają wejść w życie nowe przepisy o poszukiwaniu zabytków.
Osoba, która znajdzie przedmiot o szczególnej wartości, ma dostać nagrodę do 25-krotności przeciętnego wynagrodzenia (ok. 222 tys. zł), a w wyjątkowych przypadkach nawet ponad 267 tys. zł. Za mniej cenne znaleziska przewidziano dyplom.

Koszty: według szacunków nagrody, ekspertyzy i obsługa systemu mogą pochłonąć ponad 6 mld zł rocznie. To blisko 70% budżetu całego resortu kultury.

Aplikacja, która nie istnieje: zgłaszanie poszukiwań miało być proste i odbywać się przez telefon. Aplikacja wyceniona na 2,5 mln zł wciąż nie powstała, choć ustawę przyjęto w 2023 r.

Najważniejszy problem dla nas, „cyfrowych": nie ma spójnej, cyfrowej mapy stanowisk archeologicznych z dokładnymi zasięgami stanowisk. Obiekty w portalu e-zabytek nie mają precyzyjnych lokalizacji GPS, a wiele urzędów konserwatorskich nadal pracuje na dokumentacji papierowej. Bez tych danych poszukiwacz nie sprawdzi, czy wchodzi na chroniony teren, a urząd nie sprawdzi, czy przepisy są przestrzegane.

Głosy w dyskusji:
• Archeolodzy ostrzegają przed „gorączką złota", zgłaszaniem dawnych znalezisk jako nowych i nierównym traktowaniem: badacz potrzebuje programu badań, finansowania i pozwoleń, a detektorysta ma potrzebować tylko aplikacji.
• Dziekan Wydziału Archeologii UW, prof. Bartosz Kontny, apeluje o napisanie przepisów od nowa, przy „okrągłym stole" archeologów, urzędników i poszukiwaczy.
• Polski Związek Eksploratorów uważa obawy o koszty za przesadzone, bo nagrody pieniężne mają dotyczyć tylko unikatowych odkryć. Pyta też, dlaczego mimo dużych wydatków na cyfryzację wciąż nie ma użytecznej mapy stanowisk.

Ministerstwo zapowiada analizy i korekty, ale nie podaje konkretów ani terminów.

Informacje ze strony:
https://www.facebook.com/share/1DzUuDYGkW/

Więcej w artykule:
https://www.eska.pl/news/biznes/nowa-ustawa-o-zabytkach-i-gigantyczne-nagrody-dla-poszukiwaczy-panstwo-wyda-miliardy-aa-NKEv-sGrU-41NR.html?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAcGRvZgVicmlkETFpMllEZzZwUGRwUjN4Wmxic3J0YwZhcHBfaWQQMjIyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABH5Qh6GiqXBHxnC47tAyDpbJKe4ItBQZZwU3ME8a_lSpOJ-U1caJMAsau8Qm__aem_i3EnCwa6bmjrhFGzJXjJAg

U wybrzeży tureckiej wyspy Kekova znaleziono najstarszy wrak statku na świecie

Szacuje się, że znalezisko liczy sobie 4400-4700 lat, a więc pochodzi z wczesnej epoki brązu, czyli z czasów Wielkiej Piramidy w Gizie.

Drewniana struktura statku nie przetrwała, ale na dnie morza leżało ponad 30 wielkich ceramicznych amfor. W niektórych zachowały się nawet pozostałości towarów, które w nich przewożono.

Archeolodzy, którzy znaleźli wrak, podali, że statek miał około 10 m długości, służył celom handlowym i kursował po Morzu Śródziemnym.

- Ten wrak jest kapsułą czasu na dnie morza – powiedział prof. Hakan Oniz z Uniwersytetu Akdeniz w Turcji, który kierował ekspedycją archeologiczną.

Nurkowie znaleźli również trzy duże kamienne kotwice. Zabytki były rozrzucone na podwodnym stoku, zaledwie 30 m pod poziomem wody. Ponieważ nie zachowały się żadne drewniane pozostałości, naukowcy nie mogli datować wraku metodą radiowęglową.

Zamiast tego przeanalizowali kształt amfor i na tej postawie oszacowali wiek znaleziska. Mają one specyficzny wygląd – posiadają dwa uchwyty, rowek pośrodku i płaską podstawę.

- Po porównaniu technik dekoracyjnych możemy z pewnością stwierdzić, że nasz wrak pochodzi z wczesnej epoki brązu. Na 100 procent – oznajmił Oniz. Po tysiącach lat w morzu znalezione przedmioty zostaną teraz poddane starannej konserwacji.

Archeolodzy podejmą też próbę dokładnego określenia, co przewożono w amforach. – Mogła to być oliwa z oliwek, mogło być wino lub żywica drzewna – powiedziała dr Karin Sowada z Uniwersytetu Macquarie w Australii.

Naukowcy sądzą, że statek rozpoczął swą podróż na wschodnim wybrzeżu Morza Śródziemnego i wiózł towary do Troi – obecnie na północnym zachodzie Turcji – lub do Minojczyków na Krecie.

Wcześniej najstarszym wrakiem na świecie był statek znaleziony u wybrzeży wyspy Dokos w południowej Grecji, liczący około 4200 lat. (PAP)

Informacje ze strony:

https://dzieje.pl/wiadomosci/turcja-u-wybrzezy-wyspy-kekova-znaleziono-najstarszy-wrak-statku-na-swiecie

Obwarowany wiatrak w Pucku. Zagadka sprzed sześciu stuleci

Po co ktoś miałby otoczyć wiatrak dwiema fosami? Na dodatek w ich zasypiskach archeolodzy z UW znaleźli kamienne kule armatnie, a nieopodal ślady zapomnianego cmentarza. Jeden z tropów prowadzi do wojny trzynastoletniej.

Puck, mimo wieloletnich badań, wciąż potrafi zaskoczyć. W tym roku archeolodzy z Wydziału Archeologii UW pod kierunkiem dr. Michała Starskiego weszli na niewielkie wyniesienie tuż na zachód od miasta, tzw. Wzgórze Wiatraczne. Na przebadanej powierzchni ponad 5000 m² natrafili na ponad 300 obiektów o różnej chronologii i funkcji.

– Kopiemy w Pucku od 30 lat, zaczynałem tu jeszcze jako student. Co roku bierzemy udział w projektach prowadzonych razem z miejscowym samorządem i podmiotami lokalnymi, więc efekty naszej pracy to sukcesywne, rok po roku, gromadzenie danych o mieście. W tym roku prowadziliśmy niezwykle żmudne badania, podczas których pozyskano niewiele zabytków, ale struktura, na którą trafiliśmy, okazała się naprawdę wyjątkowa – mówi dr Michał Starski.

Cały artykuł na stronie UW:
https://serwisnaukowy.uw.edu.pl/obwarowany-wiatrak-w-pucku-zagadka-sprzed-szesciu-stuleci/

Fundacja Archeologiczna Archeo - Pierwsze Robocze Spotkania Archeologiczne

Pierwsze Robocze Spotkania Archeologiczne. Co dalej z taką archeologią?
Za nami Poświęcone zostały problemom archeologii terenowej. Spotkanie uważamy za udane. Mieliśmy obawy, że formuła i problematyka nie zainteresuje naszych kolegów po fachu... a stało się inaczej Dziękujemy gościom z Czech z Muzeum Českého ráje v Turnově za przybliżenie jakże inspirujących relacji i doświadczeń w ratowaniu dziedzictwa archeologicznego. Stwierdzenie: „inwestor nie jest dojną krową" powinno i w Polsce odbić się szerszym echem. Wasz wykład dał nam wiele do myślenia i przede wszystkim pobudził do wczorajszej dyskusji.
Dziękujemy Muzeum Regionalnemu w Jaworze za ugoszczenie nas wszystkich w swych murach. Bez tak koleżeńskiej atmosfery (i poczęstunku) nie byłoby mowy o efektywnej burzy mózgów.

Informacje ze strony:

https://www.facebook.com/FundacjaArcheo/posts/pierwsze-robocze-spotkania-archeologiczne-co-dalej-z-tak%C4%85-archeologi%C4%85-za-nami-po/1780653187440327/

Studia Podyplomowe
dla Menedżerów Opieki i Konserwacji – Restauracji Dzieł Sztuki
– 3 edycja (2027-2028)

STUDIA
PODYPLOMOWE DLA
MENEDŻERÓW OPIEKI
i KONSERWACJI - RESTAURACJI
DZIEŁ SZTUKI +

Nadrzędnym celem Studiów Podyplomowych dla Menedżerów Opieki i Konserwacji – Restauracji Dzieł Sztuki jest kształcenie uczestników w zakresie różnorodności zagadnień związanych z tematyką ochrony, restauracji i konserwacji obiektów zabytkowych, które znajdują się w posiadaniu gminnym, wojewódzkim, a także wchodzą w skład mienia podporządkowanego instytucjom wyższego szczebla, diecezjalnym lub prywatnym. Ważną kwestią jest problematyka wydawanych pozwoleń i ich wpływ na wieloletnie strategie rozwoju w mikro- i makroregionach. Studia umożliwią przygotowanie kadry do pracy w instytucjach publicznych i innych, które w profesjonalny sposób kształtowałyby i zarządzały mieniem podlegającym ochronie konserwatorskiej i archeologicznej. W związku z tym w pierwszej kolejności adresowane są do pracowników samorządów miejskich, powiatowych i wojewódzkich oraz diecezji i instytucji kultury, a także do osób z kręgów kolekcjonerskich.

Zgłoszenia do: 30.12.2026 r.
Start zajęć: luty 2027 r.
Limit: tylko 27 miejsc!

Formularz i szczegóły:
https://asp.waw.pl/studia-podyplomowe-dla-menedzerow-opieki-i-konserwacji-restauracji-dziel-sztuki/

Zgłoszenia oraz pytania:
rekrutacja.moikrds@cybis.asp.waw.pl

Konkursu na dyrektora NIAiU nie będzie.

„Jest za późno” – mówi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Konkurs, rozstrzygnięcie, wątpliwości dotyczące jego przebiegu i regulaminu, unieważnienie, odwołanie dyrektora i powołanie na to stanowisko nowej osoby, która tymczasowo — w oczekiwaniu na kolejny konkurs (?) — będzie pełnić dyrekcyjne obowiązki. Tak telegraficznym w skrócie podsumować można ostatni rok w kwestii zarządzania Narodowym Instytutem Architektury i Urbanistyki. O to, co dalej pytamy Martę Cienkowską, Ministrę Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Cały artykuł na stronie:

https://www.architekturaibiznes.pl/dyrektor-niaiu-rozmowa-marta-cienkowska-mkidn,47375.html

AI w archiwistyce społecznej.

Polityka Centrum Archiwistyki Społecznej. Wersja 1.0

Centrum Archiwistyki Społecznej publikuje „AI w archiwistyce społecznej. Politykę CAS" – dokument, w którym określamy nasze stanowisko wobec wykorzystywania sztucznej inteligencji w pracy nad zbiorami oraz przy organizacji wydarzeń i projektów kulturalnych.

Sztuczna inteligencja coraz wyraźniej zmienia sposób, w jaki pracujemy ze zbiorami, tworzymy i udostępniamy wiedzę. Dotyczy to również archiwistyki społecznej. Narzędzia AI mogą wspierać m.in. transkrypcję nagrań, rozpoznawanie tekstu, tworzenie opisów alternatywnych czy tłumaczenie metadanych. Jednocześnie ich wykorzystanie wiąże się z ważnymi pytaniami o wiarygodność informacji, ochronę danych, prawa osób przekazujących zbiory oraz zachowanie źródłowego charakteru materiałów archiwalnych.

Nie chcemy ani bezrefleksyjnie zachwycać się możliwościami AI, ani ignorować zmian, które już zachodzą. Chcemy natomiast wspierać archiwa społeczne w mądrym i świadomym korzystaniu z nowych narzędzi. Jedną z podstawowych zasad, którymi się kierujemy, jest human-in-the-loop – człowiek pozostaje odpowiedzialny za weryfikację i korektę efektów działania AI oraz podejmuje ostateczne decyzje dotyczące ich wykorzystania.

W dokumencie wskazujemy zarówno sytuacje, w których AI może być pomocnym narzędziem, jak i takie, w których jej Zastosowanie nie jest zgodne z wartościami archiwistyki społecznej.

Rekomendujemy m.in.:

- zachowywanie źródeł w możliwie niezmienionej formie,
- weryfikowanie efektów pracy AI,
- wyraźne oznaczanie materiałów przetworzonych z wykorzystaniem sztucznej inteligencji
- oraz szczególną ostrożność w zakresie danych osobowych i wrażliwych.

Polityka opisuje również podejście CAS do wykorzystywania AI w naszych własnych narzędziach – Otwartym Systemie Archiwizacji i portalu Zbiory Społeczne – oraz w codziennej pracy instytucji. Wskazujemy, do jakich zadań wykorzystujemy AI jako wsparcie, a jakich zastosowań świadomie unikamy.

„AI w archiwistyce społecznej. Polityka CAS" to pierwsza wersja dokumentu. Technologia rozwija się bardzo szybko, dlatego chcemy regularnie aktualizować politykę, uwzględniając nowe doświadczenia, zmiany technologiczne oraz głosy środowiska archiwistyki społecznej.

„AI w archiwistyce społecznej. Polityka CAS.1.0" – pobierz pdf:
https://cas.org.pl/wp-content/uploads/2026/09/AI-w-archiwistyce-spolecznej.Polityka-CAS.pdf

Informacje ze strony:
https://cas.org.pl/polityka-ai/

Zachęcamy do odwiedzania naszych profili:

Faceobook: gdzie publikujemy istotne informacje zarówno krajowe jak i międzynarodowe, związane bezpośrednio z ochroną zabytków. Na profilu zamieszczamy również informacje dotyczące naszej działalności.

Na platformie YouTube: zamieszczamy filmy m.in. z naszych dorocznych konferencji: majowej i grudniowej, a także z cyklu „Otwarte Wykłady PKN ICOMOS" w formule online.

Facebook:
Polski Komitet Narodowy ICOMOS
https://www.facebook.com/pknicomos

YouTube:
PKN ICOMOS
https://www.youtube.com/@pknicomos2024/featured

Instagram:
icomos_poland
https://www.instagram.com/icomos_poland/